

RUKOPISY KNIHOVNY RUDOLFA HIRŠE

Ústav T. G. Masaryka, o. p. s.

Na Florenci 3

115 79 Praha 1

Spravuje Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.

<http://www.mua.cas.cz/index.php/cs/knihovna>

Počet: 29

Datum vzniku nejstaršího rukopisu: 1624

Jazyky: anglicky, česky, francouzsky, italsky, latinsky, německy

Obsah: astrologie, církevní historie, filozofie, historie, kuchařské recepty, lékařství, poezie, právo, účetnictví, teologie

Rudolf Hirsch se narodil roku 1880 v Plzni v rodině zámožného obchodníka. Po maturitě na německém gymnáziu 1899 odešel do Mnichova studovat filozofii a archeologii, kde se setkal s mnoha významnými intelektuály. Poznal zde například Edmunda Husserla, který jej velmi ovlivnil a zapříčinil Hirschův příklon k fenomenologii. Mnichovský profesor ekonomie Ludwig Joseph Brentano jej později doporučil jako sekretáře svému bratrovi, věhlasnému filozofovi Franzi Brentanovi z Florencie. Hirsch v jeho službách působil asi v letech 1906-1908. Zároveň však stále studoval a podnikal etnologicky zaměřené studijní cesty po Evropě. Navzdory slibným vyhlídkám na univerzitní dráhu však nedokončil doktorát a odmítl nabízenou docenturu v Mnichově. V roce 1911 zemřel Rudolfův otec Ignác, ale rodinný kloboučnický obchod převzala matka a není zpráv, které by prozrazovaly datum návratu Rudolfa Hirsche do Plzně. Jeho životní vášní bylo sbírání knih - svou knihovnu prý budoval již od svých osmi let. Výsledkem jeho snahy je knihovna s 60 000 svazky, z čehož přibližně 10 000 tvoří staré tisky (před rokem 1800). Dnes již asi není možné zjistit, jak tento svůj koníček financoval. Některé prameny hovoří o finančním zajištění, avšak na druhou stranu s matkou bydlel v knihami zaplněném pronajatém bytě. Přestože byla Hirschova knihovna znalci hodnocena jako jedna z největších soukromých sbírek v Čechách a dokonce i ve střední Evropě, zůstávala po dobu života jejího majitele známá jen úzkému kruhu jeho přátel a antikvářům, kterým nejednou poskytoval znalecké posudky. Rudolf Hirsch zemřel svobodný a bezdětný v roce

1934 v Plzni ve věku 54 let. V budoucnu měla být knihovna prodána Masarykovu ústavu, avšak není známo, kdo takto rozhodl. Rudolf Hirsch si pouze přál, aby zůstala zachována jako celek. Následná koupě se táhla čtyři roky, a to přes výslovný souhlas prezidenta Masaryka. Po jeho odstoupení bylo nutné vyčkat souhlasu Edvarda Beneše, a dále vyjádření ústavního kuratoria. To nakonec stanovilo kupní částku ve výši 200 000,- Kčs, kterou ale Berta Hirschová neschválila a krátce na to zemřela. Dědické řízení skončilo až na jaře 1938 a v listopadu téhož roku byla knihovna předána ústavu. Po jeho zrušení v roce 1941 se Hirschova knihovna pod označením „Pilsner Bibliothek“ dostala do Klementina. Obnovený ÚTGM po válce neměl kapacity vrácený fond zpracovat, a tak byly knihy jen orazítkovány a opatřeny přírůstkovými čísly. Při druhém zrušení Masarykova ústavu se část Hirschovy knihovny ocitla v Základní knihovně ČSAV, další části získaly i Univerzitní a Národní knihovna, kde jsou dodnes spravovány inkunábule z Hirschovy sbírky. V devadesátých letech pak byly jednotlivé fondy postupně vraceny obnovenému Masarykovu ústavu AV ČR. V knihovně Rudolfa Hirsche tak dnes lze nalézt části fondu věnované filozofii, literární vědě, (kulturní) historii, antickým autorům, dějinám umění, etnografii, právu, geografii, medicíně, a matematice. Je tu zastoupena také beletrie z přelomu 19. a 20. století a příruční literatura (lexikony, slovníky a příručky). Pomineme-li svazky, spravované v Národní knihovně, obsahuje dnes Hirschova knihovna 8 prvotisků, přibližně 200 tisků z 16. století a na tři desítky rukopisů, které však Rudolf Hirsch nijak cíleně nesbíral a jednalo se patrně o nahodilé koupě.